Budapest, 1892. szeptember 21-én | Jüdisches Volksblatt. | II. évfolyam III. sz.

יידישעס פאָלקסבלאַטט.

אונפּאַרטהייאישעס אָרגאַן פֿיר פּאָליטיק אונד יידישע אינטערעססען.

Előfizetési árak: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt.

פּרענומעראַציאָנס-פּרייז דעם בלאַטטעס:

פֿיר עסטרייך-אונגאַרן:

גאַנציאָהריג 8 גולד', האַלביאָהריג 4 גולד', פֿיערטעליאָהריג 2 גולד'.

פֿיר דאס אויסלאַנד:

גאַנציאָהריג 10 גולד', האַלביאָהריג 5 גולד', פֿיערטעליאָהריג 2 גולד', 50 קר

פּרענומעראַציאָנסגעלדער, זאָ וויא אללע זענדונגען זינד צו ריכטען אַן דיא רעדאַקציאָן דעס „יידישעס פאָלקסבלאַטט" בודאַפּעסט, וואַרמהאָף.

Megjelenik hetenkint 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.

ערשיינט דרייא מאל וואָכענטליך: מאָנטאַג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאַג.

אנציינען אונד קאָנקורזע פֿאָן געמיינדען ווערדען ביללינסט בערעכנעט.

רעדאַקציאָן אונד עקספּעדיציאָן: בודאַפּעסט, וואָרמהאָף.

בודאַפּעסט מיטטוואָך כ"ט אלול תרנ"ב.

Felelős szerkesztő: DORNBUSCH MÓR.

הערויסגעבער אונד רעדאַקטער: מ' דאָרנבוש.

צווייטער יאהרגאַנג, נוממער 111

☛ דיעיעניגען הערדען אבאָננענטען, דערען פּראָנומעראַציאָן אם 15. סעפּטעמבער צו ענדע גינג, ווערדען אום ערנייערונג דערזעלבען ערזוכט, דאמיט קיינע אונטערברעכונג אין דער צוזענדונג דעם בלאַטטעס אן איהרע אדרעססע איינטרעטע.

וויר מאַכען דיא געעהרטען הערדען אבאָננענטען, דערען פּראָנומעראַציאָן צו ענדע איזט, זאָוויא דיא נייא איינטרעטענדען פּראָנומעראַנטען דאַרויף אויפמערקזאם, דאס זיא ביי דער איינצאהלונג דיא אין סעפּאַראַטאבדרוקק ערשיענענע האָכאינטערעסאַנטע ערצאָהלונג „אריסטאָקראַט אונד יודע" אונד דען אנפאַנג דער ביידען לויפענדען ערצאָהלונגען פאָן אונס בעאַנשפּרוכען קאָננען. אויף פערלאַנגען ווערדען דיעזע ראָמאַנע יעדעם ביי איינצאהלונג דער פּראָנומעראַציאָן זאָפאָרט צוגעשיקקט.

לעבען אונד פֿריעדען.

— צום נייען יאהרע תרנ"ג. —

דאס יאהר 5652 (תרנ"ב) דער יידישען צייטרעכנונג געהט צו ענדע, זיינע שטונדען זינד געצאָהלט. געהען וויר דאראַן, זיינע בילאַנץ צו מאַכען, דיא שלוסס-רעכנונג דעם אלטען יאהרעס אויפצושטעללען, זאָ פֿינדען וויר אלס רעזולטאַט איין טרויריגעס „דעפיציט", איינע ערשרעקקענדע פֿעהל-סומע, דען מאַנגעל אן אלל דעם נוטען אונד שאָנען, וואָראַן זיך אונזערע מענשליכען אונד יידישען הערצען האַטטען ערפֿרייען קאָננען. דאס יודענטהום איזט אום איין יאהר אָלטער געוואָרדען — דאס איזט אללעס! אבער האט עס וואָהרענד דעם אבגעלויפענען יאהרעס אן קראַפט אונד שטאָרקע, אן פֿעסטיגקייט אונד זעלבסטבעוואוסטזיין, אן מאראַלישעם קאַפּיטאַל צוגענאָממען? לייִדער ניין! אין פֿיעלען לאָנדערן איזט דיא צאהל זיינער פֿיינדע געוואַכסען, אין דעם איינען לאַנדע לויערט דער האַסס אויף דעם פֿערשטעקקע אונס אויף, אין דעם אנדערען טריטט דער געהאָססיגע נייד גאַנץ אָפֿפֿען אונזערעם פֿאָלקע ענטגעגען. אונד ווענן מאַן אונס נאָך אום וואס צו בענייִדען האַטטע! וואָ איזט דיא אלטע געפּריעזענע יידישע איינטראַכט? זיא איזט לאָנגסט דאהין! דאס אין אללען געגענדען דער וועלט צערשטרייטע יודענטהום איזט אין צווייא לאַגער געטהיילט, דיא געגענזאָטצע צווישען ביידען פֿערשאָרפֿען זיך פֿאָן טאַג צו טאַג, וויִיט אונד ברייט פֿינדעט דער פֿאָרשענדע בליקק קיינע אויסזיכט אויף אבהילפֿע, קיינע האָפֿפֿנונג צום בעססערן.

פֿאָם יודענטהום אונגארנס איזט עס בעקאַננט, דאס דאסזעלבע זיך אוים נעאָלאָגען, שטאַטוסקוואָ- אונד אָרטהאָדאָקסען געמיינדען צוזאַממענזעטצט. אונבעוואוססט שטעהט אבער דאס יודענטהום דער גאַנצען וועלט אונטער דיעזען דרייא צייכען, דיא אייגענטליך נור צווייא זינד. צו דען נייערערן, צו דען זאָגענאַננטען „פֿאָרטשריטטלערן", ווארדען דיא „שטאַטוסקוואָטלער" פֿאָן דען אָרטהאָדאָקסען ראַבבינען פֿערגאַנגענער אונד געגענוואָרטיגער צייט ניכט אָהנע אורזאַכע אין איינען זאַקק געוואָרפֿען. דיא נעאָלאָגען גלויבען „פֿאָרטשריטטע" צו מאַכען, אבער אין דער טהאט האבען זיא דען ריקקשריטט דעם יודענטהומס אויף דעם געוויססען: דיא אנהאָנגער דעס „שטאַטוסקוואָ" לעבען דיא האַנד אין דען שאָאָס אונד שטעהען שטילל אונד גלייכגילטיג דא, אלס אָב זיא ניכט וויססטען, וואס לאָנגסט בעקאַננט איזט, דאס נאָמליך דער שטיללשטאַנד אים לעבען דעס איינצעלנען וויא אין דעם איינער געזאַממטהייט ניכטס אנדערעס בעדייטעט אלס דען ריקקשריטט. זאָ זעהען וויר איבעראלל דיא וויטהענדע נייערונגס- אונד צערשטאָרונגס-זוכט, געפֿאָרדערט פֿאָן דער שלאָפֿריגען גלייכגילטיגקייט דער שטאַטוסקוואָטלער אויף דער איינען, דיא נאָך פֿערברייטונג אונד בעפֿעסטיגונג דער גאָטטעס-לעהרע מיט אללער קראַפֿט שטרעבענדע אָרטהאָדאָקסיע אויף דער אנדערען זייטע דעם יודענטהומס.

לייִדער איזט דיא יידישע אָרטהאָדאָקסיע ניכט איבעראלל זאָ טהאַטקראָפֿטיג, בילדעט זיא ניכט איבעראלל איינע זאָ פֿעסט געפֿינטע, פֿאָן רעגיערונג אונד שטאַאט פֿאָללקאָממען אנערקאַננטע אונד מיט דעם אונגעשמאָלערטען רעכטע דער זעלבסטשטאָנדיגקייט אויסגעשטאַטטעטע פּאַרטייא, וויא היער אים פֿרייען אונגאַרלאַנדע, וואָ עס ערסט יינגסט מאָגליך וואר, דאס דער קולטוסמיניסטער אין איינעם איינענען ערלאַססע דיא בעשטיממונגען דעם „שלחן ערוך" אין שוטץ נאהם. אבער דיא מאַכט איזט ניכט נור מיט בעקוועמליכקייט אלליין פֿערבונדען, זיא האט אויך איהרע בעשווערדען. דיא שטאַאטליך ניכט אנערקאַננטע אָרטהאָדאָקסיע אים אויסלאַנדע האט וועניגער צו לייִדען, אלס דיא אללערהאָכסט סאַנקציאָנירטע יידישע אָרטהאָדאָקסיע אונגארנס, וועלכער דיא נעאָלאָגיע טאָגליך נייע פֿאַללען שטעללט, אום איהרע מאַכט צו אונטערגראַבען אונד ענדליך צו ברעכען. דיא אונגארישע אָרטהאָדאָקסיע איזט דעסהאלב בעמיססיגט, ראַסטלאָז דען קאַמפֿף אומס דאַזיין צו פֿיהרען, אונאויפהאָרליך מיט דער וואַכזאַמקייט דער אייפֿערזוכט אויף דיא אינטעגריטאָט איהרער אינטערעססען צו אכטען. דיעזען קאַמפֿף בעשטעהט זיא העלדענמיטהיג, דאַנק דער גיטיגען פֿאָרזעהונג, דיא דען רעסט איזראַעל'ס שיטצט, אונד דאַנק דער יידיש-אָרטהאָדאָקסען לייטונג אין אונגארן, דערען אונפֿערמיידליכען אירערטהימער אונד מענשליכען פֿעהלער פֿאָן איהרער וויללענסקראַפֿט אונד ענערגיע אויפֿגעוואָגען ווערדען. איהרע טהאָטיגקייט ווירד צוואַר פֿאָן זעהר פֿיעלען פֿערדאָכטיגט, אבער וויא זאָללטע זיא עס ניכט, דא דאס שטרענגגלייביגע יודענטהום זאָ פֿיעלען איין דאָרן אים אויגע איזט!

וואס זאָללען וויר אונס, וואס אונזערען גלויבענסגענאָססען אונד דער געזאַממטען מענשהייט צום נייען יאהרע ווינשען? צווייא דינגע זינד עס, דיא וויר פֿאָם הימעל פֿירם נייע יאהר הערבאַפֿלעהען: לעבען אונד פֿריעדען! זיא זינד דער איינבעגריפֿף אללער אירדישען גיטער. אן דען גרענצען אונזערער מאָנאַרכיע, יא שאָן אין איינעם טהיילע דערזעלבען, טריטט דיא באָזע קראַנקהייט, דיא כאָלערא אויף. מיט בעזאָנדערס הייססער אינברונסט, אנדאָכטיגער פֿיעללייכט אלס יע צופֿאָר ווירד דיא יידישע געמיינשאַפֿט דיעסמאל אן דען היילינגען טאַגען אין אללען איהרען בעטהייזערן צום פֿאַטער דעם הימעלס רופֿען: מנע מגפה מנחלתך! האַלטע פֿערן דיא פּעסט פֿאָן דיינעם ערבטהייל! מאָגע דאס אלטע יאהר דיא פֿערדערבען ברינגענדע עפּידעמיע מיט זיך נעהמען אין דען אבגרונד דער פֿערגעססענהייט! מיט דעם נייען יאהרע בעגיננע איין נייעס, פֿריעדפֿאָללעס לעבען. ווער אין אללער וועלט ווינשט מעהר, אלס צופֿריעדען לעבען? ליעגט דאָך אים פֿריעדען דאס הייל דער פֿאָלקער, דאס גליקק דעם איינצעלנען! יעדער בעהאַלטע דאס זיינע אונד בליקקע אָהנע האַסס אונד נייד אויף זיינען נאָכסטען! דער פֿריעדע ברינגט אויפֿריכטיגקייט אונד געראַדהייט; דער פֿריעדליכע מענש האט עס ניכט נאָטהווענדיג, זיינען נעבענמענשען איבערליסטען צו וואָללען.

פֿריעדע דער וועלט, פֿריעדע דען נאַציאָנען פֿריעדע דען קאָנפֿעסיאָנען אונד פּאַרטייען! מאָגע יעדער דאס ציעל, וועלכעס ער זיך געשטעקקט, אונד פֿאָן דעם ער גלויבט, דאס עס גוט זייא, פֿריעדליך אנשטרעבען! פֿערלאַססען וויר אונס אללע אויף דען, דער אים הימעל טהראָנט אונד דיא ערדע ריכטעט, ער ווירד דעם וואָהרען גוטען שטעטס צום זיעגע פֿערהעלפֿען!

אונזערען געעהרטען לעזערן, פֿריינדען אונד גאָננערן פֿאָן נאה אונד פֿערן, אללען אונזערען גלויבענסגענאָססען, אָהנע יעדע אויסנאַהמע, רופֿען וויר פֿאָם גאַנצען הערצען צו:

לשנה טובה תכתבו!

מ' דאָרנבוש.

לודוויג קאָשוטה

— אן זיינעם 90. געבורטסטאַגע. —

פֿאָרגעסטערן שפּראַך ביים גרייזען פּאַטריאָטען דיא דעפּוטאַציאָן אוים בודאַפּעסט פֿאָר, וועלכע געקאָממען וואר, אום איהם צו זיינעם 90. געבורטסטאַגע צו גראַטולירען.

אויף דיא אנשפּראַכע דעם אבגעאָרדנעטען טהאלי ערוויעדערטע קאָשוטה פֿאָלגענדעס:

„גלויבען זיא מיר, איך האַלטע דיעזען טאַג פֿיר איינע אויסצייכנונג אין בעטרעפֿף מיינער ארמען פּערזאָן, אבער ניכט פֿיר איינען פֿריידענטאַג. ווענן פֿאָן אכטציג, נייִנציג יאהרען דיא רעדע איזט, פֿערלאַנגט מאַן נאָך רוהע. דיא עראיננערונגען, מיט וועלכען מיין נאַמע פֿערבונדען איזט, ווערדען ניכט פֿערגעהען וויא ראָזענבליטהען, זיא האבען בלייבענדע שפּורען צוריקקגעלאַססען. דיעס איזט אבער קיין רעזולטאַט. ווענן דער צייטגייסט עס פֿיר נאָטהווענדיג האָלט, שאַפֿפֿט ער מאָננער, אין דערען געפֿיהלען דיא נאַציאָן איהרע איינענען געפֿיהלע אויסגעדריקקט פֿינדעט. ענטציעהט דעם גראָסטען מאַנגע זיינען ריקקהאַלט, אונד ער ווירד צוניכטע. אים אָפֿפֿענטליכען לעבען איזט דיא אָפֿפֿענטליכע מיינונג דיעזער ריקקהאַלט. דיא מיר צוגעשריעבענען גראָססען טהאַטען זינד מיט דעם 15. מאָרץ פֿערוואָבען; ניכט איך האבע דיעזעלבען פֿאָללבראַכט, איך וואר נור דער פֿאָללשטרעקקער דעם נאַציאָנאַלען וויללענס. דא זיא מיך אים נאַמען דער פּאַרטייא בעגריסטען, ערקלאָרע

☛ Hiezu eine Beilage. ☛

צאָגען וואורדען דיא לאָזע דער הערדען ל׳ גר׳ אין לוטשקא מ׳ ה׳ אין האלאש, עמ׳ וו׳ אין טארצאל, י׳ גר׳ אין ג׳-מיהאלי, B. B., פֿ׳ ד׳ אין אלאָר, י׳ וו׳ אין דיטשאָ־סט׳-מארטאָן אונד נ׳ שט׳ אין גאלסעטש.

וועגען מאנגעלס אן רוים מוס דיא בעאנטוואָרטונג אללער איבריגען אנפֿראגען פֿיר נאָכסטע נוממער צוריקבלייבען.

וואארען-בעריכט.

בודאפעסטער געטריידע- אונד פּראָדוקטען-געשאֶפֿט.

ווייצען. עס וואורדען 250,000 מעטערצענטנער פֿערקױפֿט. דיא פּרייזע זינד נעגען דיא פֿאָרוואָכע אום 20 ביז 30 קר׳ האָהער. מאַרץ-אפּריל-ווייצען 7.62, הערבסט-ווייצען 7.20.

קאָרן. דאס געשאֶפֿט וואר בעססער. מיטטעלוואארע פֿאָן 6 גולדען 25 קר׳ ביז 6 גולדען 45 קר׳, פּרימא פֿאָן 6 גולדען 50 קר׳ ביז 6 גולדען 60 קר׳. אומזאטץ 15.000 מעטער-צענטנער.

גערסטע. פֿערשידענע זאָרטען 21.000 מעטצענטנער אבזאטץ. מאן בעצאהלטע: מיטטעל-וואארע פֿאָן 5 גולד׳ 25 קר׳ ביז 5 גולד׳ 55 קר׳, בעססערע וואארע פֿאָן 5 גולד׳ 95 קר׳ ביז 6 גולד׳ 15 קר׳. נייע גערסטע פֿל׳ 5.50 ביז 6.—

האפֿער. בייא מאַסיגעם אויסגעבאָט וואורדען 7000 מעטערצענטנער אומגעזעטצט. מערקאנטיל-האפֿער וואורדע פֿאָן 5 גולד׳ 15 קר׳ ביז 5 גולד׳ 25 קר׳, באהנוואארע פֿאָן 5 גולד׳ 20 קר׳ ביז 5 גולד׳ 40 קר׳, פּרימא פֿאָן 5 גולד׳ 45 קר׳ ביז 5 גולד׳ 55 קר׳ נייער האפֿער פֿאָן 5 גולד׳ 40 קר׳ ביז 5 גולד׳ 75 קר׳ בעצאהלט.

מעהל-פּרייזע.

(פּער 100 קילאָגראמם).

נומ׳	0	1	2	3	4	5	6	7
פּרייז	14.40	13.40	12.80	12.20	11.60	10.80	9.30	6.80

נומ׳	8	8½	8¾	9	קאָרן-קלייע
פּרייז	5.30	—.—	—.—	—.—	5.—

פּפֿלוימען. מאן בעצאהלטע: באָסנישע 85 שטיק פּער ½ קילאָגר׳ צו פֿל׳ 20.98, סערבישע 100 שטיקק צו פֿל׳ 19.21, סערבישע אוזאנס צו פֿל׳ 17.43, באָסנישע איזאנס פֿל׳ 18.75. דאס געשאֶפֿט שליעסט אין מאַסיגער שטיממונג. אומזאטץ 4,000 מעטערצענטנער.

שפּיריטוס. מאן בעצאהלט ראָהשפּיריטוס אונפֿערשטייערט 16 גולד׳ — קר׳, פֿערשטייערטע ראפֿפֿינאדע 52 גולד׳ 50 קר׳, אן קאָנזומענטען — גולד׳ — קר׳.

פּרעסהעפֿע-וואארע פֿל׳ 53.50.

אונשליטט (חלב). דיא נאכפֿראגע איזט גערינגע קערנ-אונשליטט איזט מיט 35 פֿל. — קר. ביז 35 פֿל. 50 קר׳ צו נאָטירען.

לײנזאמען פֿאָן פֿל׳ 11.— ביז פֿל׳ 12.— פּער 100 קילאָגראמם.

ראָהע הייטע. מאן בעצאהלטע: אונגארישע שווערע אָכסען-הייטע פֿאָן 78 ביז 82 גולד׳ קוה-הייטע 82 ביז 84 גולד׳ קנייפּען פֿאָן 125 ביז 130 גולד׳, פּיטטלינגע פֿאָן 90 ביז 95 גולד׳ פּער 100 קילאָגראמם. ראָסהייטע שווערע פֿאָן 9 גולד׳ 50 קר׳ ביז 10 גולד׳ — קר׳, לייכטע פֿאָן 7 גולד׳ 50 קר׳ ביז 8 גולד, 50 קר׳ פּער פּאאר.

שאפֿוואָללע. צירקא 550 מעטערצענטנער אומזאטץ, אונד צוואר: מיטטעלפֿיינע טוכוואָללע 160 פֿל. ביז 180 פֿל. אונד 166 פֿל, גוט מיטטלע שטאָפֿפֿוואָללען 116 פֿל. ביז 117 פֿל., קאממוואָללען צו קאממצוועקקען 100 פֿל. ביז 106 פֿל. קאממוואָללען צו מיליטאַרטוך 100 פֿל. ביז 102 פֿל. קאממוואָללען מיטטלע אונד מיטטעלפֿיינע 96 פֿל. ביז 108 פֿל. טהייסס-צווישורען 92 פֿל. ביז 93 פֿל.

קאַלבער. צופֿוהרען לעבהאפֿט. לעבענדע קאַלבער 38 ביז 40 קר׳, פּרימא 44 קר׳ פּער קילאָגראמם אָהנע פֿערצעהרונגסשטייער.

פּאפּריקא. עס טראפֿען צירקא 200 מצטר. היער איין, דיא שטיממונג וואר בעססער. האָכפּרימא 65 ביז 70 פֿל., פּרימא 44 ביז 46 פֿל., סעקונדא 35 פֿל., טערציא 15 ביז 22 פֿל., שאָטען 40 ביז 46 פֿל.

הילזענ-פֿריכטע. גראָסע נייע פֿיזאָלען פֿאָן — גולדען — קר׳ ביז 6 גולד׳ — קר׳, צווערג-באָהנען פֿאָן 7 גולד׳ — ביז 7 גולד׳ 25 קר׳, נייע לינזען פֿאָן — גול׳ — קר׳ ביז 9 גולד׳ — קר׳ מאָהן בלויער פֿאָן פֿל׳ 31.— ביז 32.— גרויער פֿאָן 26 ביז 28 גולד׳ —. פֿיזאָלען פֿאָן — גולד׳ — ביז — גולד׳ — אונגארישע ענטהילזטע צו — גולד׳ — קר׳ אויסלאַנדישעס ערציינגיס פֿאָן — גולד׳ ביז — גולד׳ — קר׳. קיממעל גערייטערט פֿאָן 18 ביז 20 גול׳. הירזע-ברײן פֿאָן 9 גולד׳ 50 ביז 10 גולד׳ — קר׳. האנפֿזאמען פֿאָן 9 גולד׳ 50 קר׳ ביז 10 גולד׳ — קר׳. מאָהאריזאמען פֿאָן — גולד׳ — קר׳ ביז — גולד׳ — קר׳, אנבויא-וויקקען — גולד׳ — קר׳ ביז —.—. אללעס פּער 100 קילאָגראמם.

אייער-בעריכט. דיא פּרייז-שטייגערונג מאכטע וויטערע פֿאָרטשריטטע. מאן צאהלטע קאָרבוואארע 42 ביז 44 שטיקק צו פֿל׳ 1.—, פּרימא קיסטענ-אייער צו פֿל׳ 33.— ביז 34.— מינדערע צו פֿל׳ 32.— ביז —.— פּער אָריגינאל-קיסטע א 1440 שטיקק.

וויענער אייער-בעריכט. פּרייזע ראש געשטיעגען. בויערנ-וואארע 35 שטיקק פּער 1 פֿל; קיסטענ-אייער האָכפּרימא פֿל׳ 37.—.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 17. סעפּטעמבער.

בודאפּעסט	38	3	71	4	36
לינץ	54	35	16	84	79
טריעסט	40	17	1	11	34

פֿערלאנגען זיא איין פּרייזבלאטט איבער

אתרוגים, לולבים הדסים

פֿאָם אלטרענאָמירטען גראָססהאנדלונגס-הויזע

Samuel Rotter in Triest.

פֿערטרויענספֿאָלל

וויא אלליאַהרליך פֿאָר

ראש השנה אונד יום כפור

אָפֿפֿערירט אונטערצייכנעטע בעקאננטע סאָלידע פֿירמא **מחזורים** פֿעסט-געבעטביכער אויף וועלינ-פּאפּיער, זאָרגפֿאָהל מיט אונג׳ דייטשען אונד יידישען לעטטערן, איבערזעטצונג אין נור נייען 9 פּראכט-באַנדען א פֿל. 3, 4, 5 אונד דיא 4 ערסטען באַנדע א פֿל. 1,80, 2 אונד 2,50, אין 1 אָדער 2 באַנדען פֿאָן פֿל. 1,20 ביז פֿל. 1,50. **טליתים** אויס עכטער וואָללע אָדער בעסטער קוואליטאַט זיידע פֿאָן פֿל. 3 אומ יע 50 קר. אויפֿוואַרטס ביז פֿל. 15. **גאָלד- אונד זילבערבאָרטען** פֿאָן 50 קר. ביז פֿל. 6, **קיטטעל-הייבעל** פֿאָן 80 קר. ביז פֿל. 3. **סידורים** צום נייא-יאהר אָדער ברויטגעשענקע פֿאָן פֿל. 1 ביז פֿל. 10, פֿעהלערפֿרייע **שופֿרות** פֿאָן פֿל. 3—5. קאָממיססי-אָנסלאגער פֿאָן **סינאגאָגענ-פּאראמענטען** אין **גאָלדשטיקעריי-ארבייטען**, **תפֿילין**, **מזוזות** **ספֿרי תורות** אלטע עט נייע.

אתרוגים לולבים הדסים.

IGN. SCHWARZ

Buchhandlung

Budapest, Königsgasse Nr. 3.

צור געפֿאַלליגען בעאכטונג!

ענדעסגעפֿערטיגטע פֿירמא בעעהרט זיך היע-מיט, דעם געעהרטען פובליקום אנלאַסליך דער בע-פֿאָרשטעהענדען האָהען פֿייערטאגע פֿאָלגענדעס צו אָפֿפֿערירען:

מחזור, דיא בעסטע אונד פֿאָללשטאַנדיגסטע אויס-גאבע דער פֿעסטגעבעטע מיט דער גלייך נעבען דעם טעקסטע בעפֿינדליכען **איבערזעטצונג** פֿאָן דעם וועלטבעריהמטען געלעהרטען מ׳ י׳ **לאנדוי**, פֿערפֿאססער דעס „ערוך השלם" אונד נאָך מעהרערער ווערקע, אויף פֿיינעם וועלינפּאפּיער אין 9 עלעגאנטען ליינוואנדבאַנדען פֿאָן פֿל׳ 3 ביז פֿל׳ 4.50; מיט גאָלדשניטט אונד האָכדרוק אין פֿערשידענען געשמאקפֿאָללען אויספֿיהרונגען פֿאָן פֿל׳ 4 ביז פֿל׳ 7.50; אין 9 עלעגאנטען סאפֿיאנ-לעדערבאַנדען פֿל׳ 9. — פֿאָן דערזעלבען אויסגאבע דיא ערסטען 4 טהיילע פֿיר ר״ה אונד יו״כ אין 4 ליינוואנדבאַנדען פֿאָן פֿל׳ 1.60 ביז פֿל׳ 2; מיט האָכדרוק אונד גאָלדשניטט פֿל, 2,50; אין 2 ליינוואנדבאַנדען פֿל׳ 1.20. — **מחזור** 9-טהיילע מיט יודיש-דייטשער איבערזעטצונג אין 9 איינבאַנדען האלבליינוואנד פֿל׳ 3, אין גאנצליינוואנד פֿל׳ 3.80, אין ליינוואנדהאָכדרוק פֿל׳ 4.50. מחזור 4-טהיילע יודיש דייטש אין ליינוואנדבאנד פֿל׳ 2; אין ליינוואנדהאָכדרוק פֿל׳ 2.50. **מחזור** 9-טהיילע מיט אונג׳ איבערזעטצונג פֿאָן פּראָפֿעססאָר פֿירעדי, אין 9 גוטען האלבליינוואנדבאַנדען פֿל׳ 3; אין ליינוואנד פֿל׳ 4; אין ליינוואנדהאָכדרוק מיט גאָלדשניטט, אין פֿערשידענען אויספֿיהרונגען, פֿאָן פֿל׳ 5 ביז פֿל׳ 7.50. דיא ערסטען 4 טהיילע אין 4 האלבליינוואנד-באַנדען פֿל׳ 2; אין גאנצליינוואנד פֿל׳ 2.50; אין גאנצליינוואנד מיט האָכדרוק אונד גאָלדשניטט, פֿל, 3; **מחזור** 4° מיט קרבן אהרן משה לוי בית לוי אין 2 גוטען אונד שטארקען איינבאַנדען פֿל׳ 2.50. **דאמענגעבעטביכער** מיט יודישער, דייטשער אָדער אונגארישער איבערזעטצונג אין ליינוואנד א 40 קר׳, אין סאפֿיאנלעדער פֿל׳ 1; אין סאממט מיט היבשעם בעשלאג פֿאָן פֿל׳ 1.50 ביז פֿל׳ 5; אין עלפֿענביינ-אימיטאציאָן פֿאָן פֿל׳ 2 ביז פֿל׳ 6. — **טליתות** אין שאפֿוואָללע אָדער זיידע פֿאָן פֿל׳ 4 ביז פֿל׳ 20. גאָלד אונד זילבערבאָרטען פֿאָן 50 קר׳ ביז פֿל. 7. קנאבענ- אָדער טליתות פֿיר בחורים פֿאָן 50 קר׳ ביז פֿל׳ 3. **קיטטעל-הייבכען** אויס פֿיינעם ווייססען זיידענ-אטלאס מיט זילבער אָדער גאָלדבאָרטען פֿאָן פֿל׳ 1 ביז פֿל׳ 2.50. **תפֿלין** כשרים מיט קאלבלעדערנען רצועות א פֿל׳ 2 ביז פֿל. 2.50. — בעשטעללונגען ווערדען מיטטעלסט נאכנאהמע שנעללסטענס אויסגעפֿיהרט.

אכטונגספֿאָלל

M. E. Löwy's Sohn

Verlags-Buchhandlung

Budapest (Königsgasse Nr. 1)

Telegramm-Adresse:

Löwy's Buchhandlung, Budapest.

אָבּיגע פֿירמא ליעפֿערט אויך ספֿרי-תורות בהכשר גמור, גאָלדשטיקערייען פֿיר סינאגאָגען, אויך **אתרוגים**, לולבים, והדסים להג הסוכות צו דען בילליגסטען פּרייזען.

געגען דיא כאָלערא.

תפלה יפה בשעת החלי-רע מאת רבנים מפורסמים וקדשי עליון. גם סגולה נפלאה מהרב הגאון ר׳ עקיבא איגר ז״צל. פּרייז 10 קר׳.

EMANUEL BINÉTER

Grabstein-Niederlage

Budapest, Karlsring Nr. 9.

Filiale in Szolnok

עמפּפֿיעהלט זיין גראָססעס, רייך אסאָרטירטעס לאגער אויסשליעסליך פֿיר יודען מצבות אין גראָססער אויסוואהל צו דען בילליגסטען פֿאבריקס-פּרייזען. פֿיר געדיעגענע ארבייט אונד פֿיינסטע פֿערגאָלדונג גאראנטירע.

איללוסטרירטע פּרייזקוראנטע פּראנקאָ.

זאמסטאג אונד פֿייערטאג געשלאָססען.

אלס דיא אנגעהאָריגען אללער איבריגען קאָנפֿעסיאָנען. דיא „פֿאָזענער צייטונג" פֿעראָפֿפֿענטליכט איינע „וואַרנונג" דער סאניטאַטס-קאָממיסיאָן צו פֿאָזען אויס דעם יאהרע 1830. אין דיעזעם יאהרע גראַסירטע דאָרט דיא כאָלערא. עס הייססט נון אין דער ערוואַהנטען ווארנונג: „אונטער דען 416 פֿערזאָנען, דיא דער באָזען קראנקהייט ערלעגען זינד, בעפֿאנדען זיך בלאָס 24 יודען, אָבוואָהל דיעזע דען פֿינפֿטען טהייל דער בעפֿעלקערונג אונזערער שטאדט אויסמאכען. דיא אורזאכע דיעזער ערשיינונג איזט וואָהל דארין צו פֿינדען, דאס אויך דיא אַרמסטען יודען דיא ריינהייטס- אונד נאהרונגס-געזעטצע איהרער רעליגיאָן שטרענגע בעאכטען." — אין פּערזיען, וואָ יעטצט דיא כאָלערא טאַגליך טויזענדע פֿאָן מענשען-אָפּפֿערן פֿאָרדערט, זינד — וויא דיא ענגלישען צייטונגען שרייבען — דיא יודען פֿאָן דיעזער שרעקקליכען עפּידעמיע פֿאסט גאַנצליך פֿערשאָנט געבליעבען.

(צו דען שקאנדאלען אין דער בוקאָווינא.) דערען וועזען יעטצט פֿאָר דעם וויענער שווארגעריכטסהאָפֿע זאָ שאָנונגסלאָז אויפֿגעדעקקט ווירד, שרייבט איין אנגעזעהענעס בלאטט פֿאָלגענדעס: וויא קאָננטע דאס אללעס, וואס יעטצט אין וויען ענטהיללט ווירד, זיך יאהרע הינדורך פֿאָללציעהען? דאראן איזט איינציג אונד אללייז דער אומשטאנד שולד, דאס אין אָסטערייך דיא פרעססע ניכט פֿרייא איזט, דיא צייטונגען ניכט פֿרייא שרייבען דירפֿען. דיא „פֿרייהייט" דער אָסטערייכישען פרעססע בעשטעהט דארין, דאס עס דען ליבעראלען צייטונגען געשטאטטעט איזט, אויף דיא גייסטליכקייט, דען אנטיסעמיטישען בלאַטטערן ערלויבט איזט, אויף דיא יודען צו שימפֿפֿען. אויסערדעם האבען דיא דייטשען צייטונגען דאס רעכט, דיא טשעכען צו פֿערשפּאָטטען, דיא טשעכישען בלאַטטער דאגעגען דירפֿען דיא דייטשען פֿערהאָהנען. אים איבריגען דארף מאן אין אסטערייך אללעס שרייבען, ווענן מאן נור דען שטאאט, דיא געזעטצע, דיא מיניסטער, דיא בעאמטען אונד דיא געריכטע ניכט קריטיזירט. דער אסטערייכישע מיניסטער-פּראַזידענט, גראף טאאפֿפֿע, מאכט דען צייטונגען קיינע פרעסס-פּראָצעססע, זאָנדערן ער לאַססט דורך דען שטאאטסאנוואלט איינפֿאַך יעדע מיססליעביגע אייססערונג אין דען צייטונגען — קאָנפֿיסצירען. האַטטע אירגענד איין בלאטט אין וויען אָדער טשערנאָוויטץ אין בעצוג אויף דיא דיעבשטאַהלע אין דער בוקאָווינא אונד דיא דאָרטיגע בעאמטען-ווירטהשאפֿט איין צעהנטעל פֿאָן דעם געזאגט, וואס אללע שפּאטצען פֿאָן דען דאַכערן פֿיפֿפֿען, עס וואַרע זאָפֿאָרט קאָנפֿיסצירט וואָרדען. עס האט זיך אויך אין פֿאָלגע דעססען קיינע צייטונג דיא מיהע גענאָממען, אונד נור זאָ קאָננטע עס געשעהען, דאס מאן דאס „עלענד צו האָהען יאהרען קאָממען" ליעס.

(איינע בעטטלערין אלס מילליאָנען-ערבין.) גראָססעס אויפֿזעהען ערערגט אין קאָמאָרן, דיא מילליאָנען-ערבשאפֿט, וועלכע איינער בעטטלערין נאמענס וויטווע יאָהאנן עללענזאָהן געבאָרענע בארבארא ריפּפּויער, גאַנץ אונערווארטעט צופֿיעל. דיא צור מילליאָנאַרין געוואָרדענע בעטטלערין לעבט שאָן זייט יאהרען פֿאָן דער וואָהלטהאַטיגקייט דער קאָמאָרנער בעפֿעלקערונג. זיא האטטע איין געבראָכענעס ביין אונד איזט דעסהאלב ארבייטס-אונפֿאַהיג. דיא בעטטלערין האטטע אין נעוויאָרק איינען ברודער, דער דאָרט איינער דער אנגעזעהענסטען אַרצטע וואר. דיעזער טאגע ערהיעלט פֿרויא עללענזאָהן פֿאָם אמעריקאנישען גענעראל-קאָנזולאט דיא פֿערשטאַנדיגונג, דאס איהר ברודער אים מאָנאט יולי וואַהרענד איינער אייזענבאהנ-פֿאהרט פּלאָטצליך געשטאָרבען זייא אונד דאסס דאס מעהרערע מילליאָנען בעטראגענדע פֿערמאָגען הערערגלאָז בליעב, דא דר' ריפּפּויער וועדער גאטטין, נאָך קינדער הינטערליעס. דיא ערבין האט זיך זאָפֿאָרט אן דאס אמעריקאנישע גענעראל-קאָנזולאט געווענדעט.

אויס דעם געריכטס-זאאלע.

— שקאנדאל-געשיכטען אין דער בוקאָווינא. —

אין דער פֿאָרגעסטריגען פֿערהאנדלונג ווארדע דער אנקלאגע-פּונקט בעטרעפֿפֿענד דיא בעשטייערונג דעם רבי פֿאָן סאדאגורא פֿאָרגענאָממען.

פֿאָרערסט וואורדען איינגע פּראָטאָקאָללע פֿערלעזען. זאָדאנן ערשיען אלס צייגע דער פֿינאנצבעאמטע אדעלסבערגער, וועלכער ערצאַהלט: „איך האבע מיט שפּענדלינג איינמאל איינען העפֿטיגען אויפֿטריטט געהאבט, וויל דיעזער מיינען נעפֿפֿען פֿאָם דיענסטע ענטהאָבען האטטע. איך האבע איהם דאמאלס גראָבהייטען געזאגט." — פּראַזידענט: וויא האבען זיא זיך טרויען קאָננען, געגען איהרען פֿאָרגעזעטצטען, דען פֿינאנצאינשפּעקטאָר, זאָ אויפֿצוטרעטען? — צייגע: ער האט זעהר פֿיעל איינשטעקקען מיססען פֿאָן אונס.

פּראַזידענט: נון קאָממען וויר צום שטייער-נאַכלאַסס דעם וואונדער-ראבבי. פֿאָן דער פֿינאנצדירעקציאָן אין דער בוקאָווינא זעלבסט ווארדע אנפֿאַנגליך דיא פֿראגע דער בעשטייערונג דעם וואונדער-ראבבי אנגערעגט. דער בעריכט, דען דיא פֿינאנצדירעקציאָן איבער דיעזען געגענשטאנד אן דאס פֿינאנצמיניסטעריום ריכטעטע, ביעטעט איין אנשויליכעס בילד איבער דיא טהאַטיגקייט, דען איינפֿלוסס אונד דאס איינקאָממען דיעזער וואונדער-ראבבי. עס זינד דיעס — הייסט עס אין דעם בעריכטע — איינע ארט פּריעסטער, וועלכע בייא דען אָרטהאָדאָקסען יודען גאַנץ אויסעראָרדענטליכע פֿערעהרונג געניעססען אונד געגען געשענקע איהרע געשאַפֿטס-שטרייטיגקייטען שליכטען, בייא שווערען ערקראנקונגען, גייסטעס-שטאָרונגען, איבער אונפֿרוכטבארע ווייבער איהרען זעגען שפּרעכען אונד מיט איהרען ווייטהער אויס גאליציען, רוסלאנד אונד רומאַניען העריינוואנדערנדען גלויבענסגענאָססען געמיינזאמע געבעטע פֿערריכטען. דאס גליקק, מיט דעם וואונדער-ראבבי אן איינעם טישע עססען צו דירפֿען, ווירד מיט אונגעהייערען געשענקען בעצאהלט.

אויף וואונש דעם שטאאטסאנוואלטס לאַססט דער פֿאָרזיטצענדע אויס דען אקטען קאָנשטאטירען, דאסס דאס פֿינאנצמיניסטעריום דיא בעשטייערונג דעם רבי גענעהמיגט אונד מיט 105 פֿל' בעמעססען האבע. רבי איזראעל פֿריעדמאנן האבע אום ערמאַססיגונג אויף 15 פֿל' 75 קר', זאָוויא אום איינשטעללונג איינער עקזעקוציאָן בייא דער טשערנאָוויטצער פֿינאנצדירעקציאָן אנגעזוכט, דיא זאָפֿאָרט אין פֿאָלגע אויפֿטראגעס דעם האָפֿראטהעס טשעניעצקי בעוויללינגט ווארדע.

עס ווירד נונמעהר לייב גרודער איבער זיינען פֿערקעהר מיט דעם האָפֿראטה איינפֿערנאָממען. גרודער ערקלאַרט, ער קעננע דען האָפֿראטה נאָך פֿאָן לעמבערג הער אונד האבע איהם אָפֿטער צו מאַססיגען צינזען געלד געליעהען. צוערסט האבע ער איהם 50 פֿל', דאנן 200 פֿל', ענדליך 300 פֿל' געליעהען, פֿאָן דענען דער האָפֿראטה איהם נאָך 200 פֿל' שולדע. יעדען ווייטערען געשאַפֿטליכען פֿערקעהר מיט דעם האָפֿראטה לייגנעט גרודער, טראָטץ דער איינדרינגליכען פֿראגען דעם שטאאטסאנוואלטס ענטשיעדען. אויף בעפֿראגען איינעס געשוואָרנען גיבט גרודער אן, ער האבע פֿאָם האָפֿראטהע קיינע איינגענטליכען צינזען, זאָנדערן נור זאָגענאננטע „פֿערגיטונגס-צינזען" גענאָממען. דער האָפֿראטה ווידערהאָלט אויף בעפֿראגען זיינעס פֿערטהיידיגערס זיינע אנגאבע, ער האבע איינענטליך נור אין פֿאָלגע דער אנדייטונגען דעם לאנדעספּראַזידענטען פֿינאָ דאס געזוך דעם רבי בעפֿירוואָרטעט.

אים פֿערלויפֿע דער ווייטערען בעשפּרעכונג דער בעשטייערונג דעם רבי גאב דער האָפֿראטה אן: „עס וואר שווער, דען ראבבי צו פֿאַקקען אונד איהן דער בעשטייערונג צוצופֿיהרען. ער היעלט צוואר עקוויפּאַשע, בעוואָהנטע אין איינעם הויז, אבער פֿאָן זיינען איינקינפֿטען שפּייזטע ער טהאטזאַכליך הונדערטע פֿאָן ארמען אונד פֿערטהיילטע איינען גראָססען טהייל זיינעס איינקאָממענס אלס אלמאָזען."

נון ערפֿאָלגט דיא איינפֿערנעהמונג דעם צייגען אָבער-פֿינאנצראטהע אנדרעאס ליפּפּערט. פֿאָן דיעזעם צייגען בעהויפּטעט דיא אנקלאגע, דאס ער דיא קעננטניסס פֿאָן דען אונגעזעטצליכען האנדלונגען זיינעס שעפֿס דאצו בעניטצט האבע, אום פֿיר זיך אונד זיינע גאנצע פֿערוואנדטשאַפֿט בעססערע שטעללונגען אים פֿינאנצדיענסטע צו ערווערבען. דער פֿאָרזיטצענדע בעפֿראגט דען צייגען איבער דיא ארט דער אנפֿערטיגונג דער זיטצונגס-פּראָטאָקאָללע דער פֿינאנצדירעקציאָן. — צייגע גיבט אן, דאס דער האָפֿראטה אללייז מיט דעם לאנדעס-פּראַזידענטען באראָן פֿינאָ בעשפּרעכונגען געהאבט האבע, פֿאָן וועלכען שפּאַטער צווייא בעאמטען, וועלכע דיא פּראָטאָקאָללע אונטערשריעבען, מיטטהיילונג געמאכט וואורדע. — פֿאָרזיטצענדער: אין וועלכער ווייזע וואורדען אלזאָ דיא בעשליססע געפֿאַססט? — צייגע: דער האָפֿראטה אונד דער לאנדעס-פּראַזידענט בעריעטהען אונד בעשלאָססען אללייז. — פֿאָרזיטצענדער: איך פֿינדע דיעזען פֿאָרגאנג זאָנדערבאר.

צייגע (אכזעלצוקקענד): איך פֿינדע איהן אויך פֿיר ניכט ריכטיג. — צייגע וויל נון נאַכווייזען דאס ער אויף דיא בעפֿאָרדערונג זיינעס שוויעגערזאָהנעס קיינען איינפֿלוסס גענאָממען אונד זוכט זיינע האנדלונגסווייזע, דאס ער היעבייא דורך אויספֿערטיגונג דעם רעפֿערענטען מיטגעהאָלפֿען האבע, צו פֿערטהיידיגען. דער צייגע מוסס צוגעבען, דאס דיא אויס דיעזעם אנלאססע פֿאָן זיינער האנד געשריעבענען שריפֿטשטיקקע פֿערניכטעט וואורדען.

(פֿאָרטזעטצונג אין דער ביילאגע.)

טעלעגראממע.

קראקוי, 20. סעפּטעמבער. ביז הייטע פֿאָרמיטטאגס ווארען אים גאנצען 17 ערקראנקונגען אן דער כאָלערא קאָנשטאטירט. אויס פּאָדגאָרזע ווערדען צווייא נייע פֿאַללע געמעלדעט. איין רעאל-שילער, דער געסטערן ערקראנקטע, איזט הייטע געשטאָרבען.

לעמבערג, 20. סעפּטעמבער. געריכטסווייזע פֿערלויטעט, דאס הייטע אין פּרזעמישל איין אויף דער דורכרייזע בעפֿינדליכער קויפֿמאנן אן דער כאָלערא ערקראנקט זייא.

בריעפֿקאסטען דער רעדאקציאָן.

„דובר אמת": ענטשולדיגען זיא, אבער דיעסמאל ווירקליך ניכט מאָגליך. — הערען מ. וו. אין מ-סיגעט: ניכט נעצאָגען. — „קאָנטאָר": זיא בעצייכנען דיעס אלס „גערעגעלטען," וויר הינגעגען אלס געמאסרעגעלטען

איינע שטראַפֿע ענטשטעהען, אונד דיעזע ווירד פֿאָביעדאָנאָשעוו הייססען."

„געוועננט זייא דער נאמע נאָסטעס, געפּריעזען דיא ווערקע זיינעס שטאַטטהאלטער'ס אויף ערדען," מורמעלטע פּעטרוס, „אייער עמינענץ האָפֿפֿען באלד צום ציעלע צו קאָממען?"

„באלד! . . . זאָ מוסס אונד ווירד עס זיין . . . דער צאר איזט מיסטטרויש, אונרוהיג אונד ערדענבאר געוואָרדען. איך וויל אלעקסעי'ס ענטהיללונגען צופֿאָרקאָממען . . . פּאטער פּעטרוס, דאס ערסטע אָפּפֿער איזט . . ."

ער ביינטע זיך צום אָהרע דעם פּאָפּען אונד פֿליסטערטע איהם איינען נאמען אינ'ס אָהר.

„קאָססאָוו?" זאגטע ערשטוינט דער גייסטליכע; „פֿיל קאָססאָוו? . . . ער איזט דאָך איין רעכטגלייביגער."

„אבער נעאייגעט, ווענן מאן עס געשיקקט אנשטעללט, אונד דאס איזט דיא הויפּטזאכע . . . עס גיבט איין גראָססעס ווערק, ברודער פּעטרוס, צייגע דיינען אייפֿער דאפֿיר. דוא האסט מיך מיט דער טאָלעראנץ-געשיכטע טרעפֿפֿליך אונטערהאלטען — אמיזירע מיך ווייטער זאָ גוט, ברודער פּעטרוס," לאַכעלטע דער אָבערפּראָקוראטאָר.

19. קאפּיטעל: דאס ענדע דעם אדיוטאנטען.

איינינע טאגע נאָך דיעזעם ערבויליכען געשפּראַך פּראָמענירטע איין יונגער מאנן אין דער אוניפֿאָרם דער האָפֿיעגערשאַפֿט אים ווינטערגארטען דעם קאַיזערליכען פּאלאסטעס צו גאטשינא, וויא יעמאנד, דער זיינען איבערפֿלוסס אן צייט אין אנגענעהמער ווייזע פֿערברינגען מאָכטע.

זאָרגלאָז אונד הייטער שריטט ער ביז צור „אָראנזשעריע," אין דער דער קאַיזער, ווענן ער זיך היער אויפֿהיעלט, זיינען נאַכמיטטאגס-שפּאציערגאנג צו מאכען פּפֿלעגטע. דאָרט העממטע ער עטוואס זיינע שריטטע אונד בליקקטע אום זיך.

וויט אונד בריט וואר קיינע מענשען-זעעלע צו ערבליקקען. דער יונגע מאנן לאַכעלטע בעפֿריעדיגט.

„וואס דאס גיפֿט ניכט צו שטאנדע בראכטע, ווירד דאס דינאמיט פֿאָללברינגען . . ." מורמעלטע ער, אינדעם ער איינען לאַנגליכען געגענשטאנד אויס דער טאשע צאָג, דען ער הינטער איינעם אבזייטס ליעגענדען געשטרייכע פֿערבארג.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

איך, דאס עס צווישען אונס איינע קלאפפענדע ליקקע גיבט. שטעהע איך נאָך גאנץ דא? זיא האבען מיך ענטצוויינעשניטטען. אללײן זיא האבען איינען עדלען בערוף: דען וויללען דער נאציאָן צו ענטוויקקעלן, אונד דאס בעדייטעט ניכטס אנדערעס, אלס אנצונעהמען, וואס פאָרווארטס פיהרט אונד אללעס אבצו-ווייזען, וואס צוריקקפיהרט. דיא נאציאָן איזט אים ערוואכען. אָ מיין גאָטט, וואָהין ווירדע זיא זיך ענטוויקקעלן, ווענן דאס ניכט וואָרע. איהרערזייטס איזט עס איין פעהלער, דאס זיא דען געגענוואָרטיגען פאָרטשריטט אלס אבגעשלאָססען בעטראכטען. איך ווייסס, מאן דארף ניכט געגען דיא וואנד אנרענגען. וואָהין זיך דיעזע דעמאָנסטראציאָן נאָך ענטוויקקעלן ווירד, ווייסס איך ניכט. דאָך דאס צייגען דעם ערוואכענס זעהע איך אין דיעזער דעמאָנשטראציאָן. אויס דעם ערוואכען קאנן זיך דער נאציאָנאלע וויללע ענטוויקקעלן. איך פיהלע דען ווערטה איהרער פריינדליכקייט; אויס דיעזעם זענפקאָרן קאנן פיעללייכט, ווענן זיא דאס ציעל ניכט אויפגעבען, נאָך איין בוים הערפאָרגעהען אונד פאָגעל קאָננען נאָך אין זיינען צווייגען ניסטען. זעלבסטפערשטאָנדווערדע איך דאס ניכט ערלעבען, דאָך מאכע איך זיא דאראויף אויפמערקזאם, דאס דיא פערגאנגענהייט דער קיים דער צוקונפט איזט. דאהער האָרען זיא ניע אויף, דאס אנדענקען דער מאָרטירער צו עהרען; דיעזע ליעהען זאָפטע דעם באָדען, אין וועלכען דיא אידעען דער אונאבהאָנגיגקייט געזאָעט וואָרען, אָהנע וועלכע דיא מענשען ניכטס פערמאָגען. דיעזע גליהענדען אידעען דער פערגאנגענהייט ברינגען פיעללייכט אויך איהנען דאס, וואס יעדע נאציאָן ברויכט, אום איינע נאציאָן זיין צו קאָננען!"

אללע אנוועזענדען וואָרען צו טהראָנען גערירט אונד אויך קאָשוטה זעלבסט קאָננטע זיינע טיעפע ערגריפפענהייט ניכט פערבערגען.

טאגעס-נייאיגקייטען.

(אונזער קאָניגס-פאאר) טריפפט היטע אין גאָדאָללאָ איין. דער קאָניג ווירד צוויא טאגע אין דער געגענד פאָן ווישעגראד צור יאגד פערווײלען אונד דאנן נאך וויען צוריקקעהרען, וואָ דער קאָניג פאָן זאכסען אלס גאסט ערוואַרטעט ווירד. אם 2. אָקטאָבער אבענדס טריפפט דער מאָנאַרך אין בודאפעסט איין, דא פיר דען 3. אָקטאָבער דער פייערליכע עמפפאנג דער דעלעגאציאָנען אין דער אָפנער קאָניגס-בורג אנבערוימט איזט.

(איין בעזוך דעם דייטשען קאיזערס אין וויען.) אויס פערלאססליכער קוועללע ווירד געמעלדעט: וויא אין פריהערען יאהרען, זאָלל קאיזער ווילהעלם אויך הייער אן דען יאגדען דעם קאיזער-קאָניגס פראנץ יאָזעף אין דער שטייערמארק טהיילנעהמען אונד בייא דיעזער געלעגענהייט אויך דער שטאדט וויען איינען מעהרטאָגיגען בעזוך אבשטאטטען.

(דיא וועלט-רייזע דעם ערצהערצאָגס פראנץ פערדינאנד) ווירד גאנץ אויף זיינע איינענען קאָסטען ערפאָלגען. דיא מיטטהיילונג, דאס איין טהייל דיעזער רייזע קאָסטען אין דאס נאכסטיאהריגע געמיינזאמע באודשעט אָסטערייך-אונגארנס אויפגענאָממען ווערדען זאָלל, שטעללט זיך אלס אירריג הערויס. דיא געזאממטען קאָסטען דיעזער רייזע בעשטרייטעט דער ערצהערצאָג גאנץ אללײן פיר זיך אונד זיין געפאָלגע.

(דאס מאָריטץ וואהרמאנן אם שבת שרייבט.) דאריבער אָנערן זיך מאנכע נאיווע געמיטהער, דיא אין איהרער ריהרענדען אונשולד ביזהער פיעללייכט גאר קיינע אידעע דאפאָן האטטען, דאס דיא יידישען ריטואל-געזעטצע פאסט קיינע פאָרשריפט ענטהאלטען, דיא דער פראָזעס דער פעסטער איזר' רעליגיאָנסגעמיינדע ניכט שאָן אָפפענטליך איבערטרעטען האטטע. ער פאהרט אונד רויכט היער אין בודאפעסט גאנץ געמיטהליך אם שבת פאָר דען אויגען אללער מיטגליעדער זיינער געמיינדע אונד איהרער ביידען עהרווירדיגען ראבבינער-פרעדיגער. נאטירליך טהוט ער אללדיעס ניכט „אָפפיציעלל": ער רויכט נאָמליך אם שבת ניכט עטווא אלס געמיינדע-פראָזעס, זאָנדערן אלס פריוואטמאנן צו זייגעם פערגניגען, אונד זאָ פאהרט ער אויך אם שבת געוויסס ניכט אלס „ראש הקהל" אין געמיינדע-אנגעלעגענהייטען, זאָנדערן אונשטרייטיג נור אלס פארלאמענטס-מיטגליעד, אלס פראָזיד נט דער האנדעלסקאממער אָדער אונטער אירגענד איינעם אנדערען זיינער צאהלרייכען וואָהלפערדיענטען עהרען-טיטעל. דער טאלענטפאָללע וואהרמאנן, דעססען ריהמליכען איינענשאפטען שווערליך יעמאנד אבשפרעכען קאנן, בעזיטצט זאָ-צוזאגען צווייא זעעלען, דערען איינע מיט דעם שטאאטע אונד מיט אללען אָפפענטליכען אנגעלעגענהייטען דעסזעלבען, דיא אנדערע יעדאָך מיט דען אנגעלעגענהייטען דער „גראָססען פעסטער געמיינדע" פערקניפפט איזט. דיא איינע ווייסס זיכערליך ניכט, וואס דיא אנדערע טהוט, זאָנסט מיססטע דיעזער בעוואהרטע פארלאמענטאריער מיט זיך זעלבסט גאר אָפט איין ווידערשפרוך געראטהען. אין יענער שטונדע דעם פערגאנגענען זאמסטאגס, דא וואהרמאנן אין דער קאָשוטה-אפפאָרע אן דען אבגעאָרדנעטען וישאָנטאי איינען בריעף ריכטעטע, שטעקקטע אין איהם גאר ניכט דיא געמיינדע-זעעלע, אָדער ווענינגסטענס וואר ער זיך איהרעס וואכען צושטאנדעס ניכט בעוואוסט; נאָך בעענדיגונג דעם שרייבענס קאנן וואהרמאנן גאנץ גוט זיינע „נשמה יתרה" הערפאָרגעקעהרט אונד זיא צור אבוועכסלונג אין דען טאבאק-טעמפעל צום מנחה-געבעטע געפיהרט האבען. עס איזט נאָמליך היער אין בודאפעסט איינע בעקאננטע טהאטזאכע, דאס וואהרמאנן זעהר אָפט אים טעמפעל ביים גאָטטעסדיענסטע ערשיינט. יא, ניכט יעדער האט דאס גליקק, זאָ פיעלזייטיג צו זיין, וויא עס וואהרמאנן איזט! וויא קאָנן מאן זיך פאָללענדס דאריבער וואונדערן, דאס דער פעסטער געמיינדע-פראָזעס אם זאמסטאג „ניכט אָפפיציעלל" שרייבט, ווענן מאן ווייסס, דאס דיא געמיינדע, דער ער פאָרשטעהט, פאָללקאָממען אָפפיציעלל מעהרערע הונדערט אונבעשניטטענע קינדער אין איהר מאטריקקענבוך איינטראגען לאססט?!

(דער אנטיסעמיטיסמוס אין פראנקרייך.) נייליך האט איינע פאריזער פליישהויער-דעפוטאציאָן דעם אנטיסעמיטישען מארקיז מאָרעס, וועלכער אין דעם פראָצעססע וועגען דער טאָדטונג דעם יידישען הויפטמאננעס מייער אים דועלל פריינעשפראָכען ווארדע, איינען עהרענזאבעל איבערריכט. דיא דעפוטאציאָן האט זיך — וויא דאס יודענפרעססערישע בלאטט דעם הערן דרימאָן בעריכטעט — ביים מארקיז פאָרטרעפפליך אונטערהאלטען אונד צולעטצט אויף דיא „בעפרייאונג פראנקרייכס פאָם יאָכע דער יודען" דאס גלאז געלעערט. — (מאן קאנן זיך דענקען, אין וועלכעם צושטאנדע דיא הערען פליישהויער אונד איהר אדעליגער ליעבלינג זיך בייא דיעזעם „צולעטצט" געלעערטען גלאזע בעפאנדען.)

(דיא יודען אונד דיא כאָלערא.) דאס אויפטרעטען דער כאָלערא אין דער גאליציישען שטאדט פאָדגאָרזע, וועלכע מיט קראקוי דורך איינע בריקקע פערבונדען איזט, לאססט זיך ניכט אין אבערעדע שטעללען, דא דיעזע טרויריגע נאכריכט בערייטס אמטליך בעשטאָטיגט ווארדע. דעם הימעל זייא דאנק, דאס דיא באָזע קראנקהייט נור אין דיעזעם איינען אָרטע גאליציענס, אונד אויך דא בלאָס אין פעראיינצעלטען פאללען, זיך אייסערט. אונטער דען יודען גאליציענס האט זיא זיך גאָטטלאָב נירגענדס געצייגט. עס איזט איבערהויפט סטאטיסטיש נאכגעוויעזען, דאס דיא יודען צו אללען צייטען פאָן דער כאָלערא מעהר פערשאָנט ווארדען,

דער צאר אין אנגסט אונד פורכט.

(ראָמאן אויס דעם היטיגען לעבען רוסלאנדס.)

(נאך איינעם ראָמאן פאָן לעאָ פ. ריינהאָלד.)

(58. פאָרטזעטצונג.)

אין דיינער שאדענפריידע איבער דאס אונגליקק, וועלכעס ער איבער זאָ פיעלע מענשען ברינגען וואָללטע, ריעף פאָביעדאָנאָשעוו: „דאס פאָלק איזראעלס איזט, גאָטט זייא עס געדאנקט, רעכט צאהלרייך אים רוססישען רייכע; אָהנע צאהל זינד דיינע רייכטהימער, ארם אונד היימאטלאָז זאָללטען זיא פאָן דער רוססישען ערדע וואנדערן, אָדער איינגעהען אין דען שאָאָס דער אָרטהאָדאָקסען קירכע. הא, אויך דען זינן דער שטאָלצעסטען קעטצערין, דער גראָספירסטין מאריא פוילאָונא, וויל איך ברעכען, וויא זאָללטען דיא וועהרלאָזען אנגעהאָריגען דעם שטארזינניגען יודענפאָלקעס מיר ווידערשטאנד צו לייסטען וואגען . . . טאָד אונד פערפאָלגונג, דיא מארטער דער האָללע, דיא זיא אויף ערדען ערווארטען — וואס איזט דיעס געגען דיא וואָננען דעם רוססישען הימעלס, דען איך דיעזען מיט בלינדהייט געשלאגענען ערווערבען וויל," לאכטע ער האָהניש.

„איך בעוואונדערע איירע ווייזהייט," זאגטע דעמיטהיג פאטער פעטרוס.

„זאגע ניכט ווייזהייט, מיין ברודער," פערוואהרטע זיך פאָביעדאָנאָשעוו, „זאגע — פראָממינקייט . . . פראָממינקייט איזט געוואלטיגער, אלס יעדע ווייזהייט, זיא איזט שוטץ אונד וואפפע, דיא מאן יינען קינדערן אונד קינדעסקינדערן פערערבען קאנן, אינדעסס יעדע ווייזהייט מיט דען אינדיווידוען אונטערגעהט. דאס געפיהל מוסס דעם פערשטאנדע טויזענדפאך איבערלעגען זיין, דענן גאָטטעס דאזיין לאססט זיך ניכט בעגרייפען, פעטרוס' נור עמפפינדען . . ."

דער שווארצע פאָפע פערניינטע זיך פאָלל עהרפורכטיגער בעוואונדערונג.

„איירער עמינענץ וואָרטע זינד לויטערעס גאָלד," שפראך ער, „דאָך איך פירכטע, דאסס דער קאיזערין אונד דעם גראָספירסטען וולאדימיר איינפלוסס דען צארען ניכט צור ריכטיגען ערקעננטניסס קאָממען לאססען ווערדען."

„דאס וואָרע איין גראָססעס אונגליקק פיר דיך, ברודער פעטרוס," ענטגעגנעטע פאָביעדאָנאָשעוו אין יענעם זיססליכען טאָנע, דער בייא איהם איינער דראָהונג גלייכקאם. „דו ווייססט, דאס דו דיינע שטעללע בייא האָפע מיר צו דאנקען האסט, אונד דאס עס דיינע אויפגאבע איזט, דאראויף צו אכטען, דאס דיא קאיזערין זיך ניכט אין אונזער ווירקען מענגע."

„איך אָפפערע מיך אים דיענסטע אונזערער היילינען קירכע, אונד „קיין גראָססערעס גליקק קעננע איך," בעאיילטע זיך פעטרוס צו ערוויעדערן, „אלס איהר צו דיענען. איך האבע בעגאָננען, דען זאמען דער צוויעטראכט צווישען דער קאיזערין אונד איהרער שוואָגערין אויסצושטרייען. איירע עמינענץ וויססען, דאס דיא קאיזערין ניכטס האָהער אכטעט, אלס וועלטליכען טאנד. זיא האט פיר דאס גראָססע האָפפעסט אים אניטשקאָוו-פאלאסט צור פייער דער געבורט דעם קראָנפרינצען בייא וואָרטה אין באללקלייד נאך איהרער אייגענען ערפינדונג בעשטעללט, מיט דער זיא אללע דאמען איהרעס האָפעס אין שאטטען שטעללען וויל. איהרע מאיעסטאָט פרייט זיך וויא איין קינד אויף דיעזען טריומף. איירע עמינענץ וויססען, דאס איך אים קלאָסטער ציכענ-שטודיען טריעב. איך האבע דען שניטט אונד דיא צייכנונג דער טאָאלעטטע מיט גראָססער מיהע נאכגעצייכנעט אונד מיין ווערק אויף אללערלייא אומוועגען דער האָפדאמע מאריא פוילאָוונא'ס צושמוגגעלן לאססען. דיא גראָספירסטין ווירד בייא דעם פעסטע אין דערזעלבען טאָאלעטטע ערשיינען, וויא דיא קאיזערין, אונד דיא פאָלגען ווערדען ניכט אויסבלייבען."

„פראכטיג," זאגטע פאָביעדאָנאָשעוו, דיא אויגען לאָכעלנד צוזאממענקניפפענד אונד אבערמאלס איינע טאבאק-פריזע נעהמענד, „דאס האסט דו ניכט שלעכט געמאכט, ברודער פעטרוס! אינדעסס, מאן מוסס אויך צו ערנסטען מיטטעלן גרייפען, — דעם צארען געגעניבער. נון, דיא זיטואציאָן איזט גינסטיג: דער צאר איזט ערשרעקקט, פאָן צאָרן ענטבראנגט, אין נאטירליכער פאָלגע דער אטטענטאטס-פערזוכע. זיין גייסט זיעהט איבעראלל בלוטיגע שרעקקבילדער; גראָספירסט אללעקסעי האלט דיא ערסטען פאדען דער פערשוואָרונג געגען דאס צארענהויז בערייטס אין דיינער האנד; געלינגט עס איהם, דאס געוועבע צו צערייססען, דאנן ווירד ער אונד ניכט מעהר וולאדימיר דעם קאיזערס רעכטע האנד זיין. אלעקסעי אבער איזט אונזער פיינד. אונזערע אויפגאבע איזט עס נון, דיא קאטאסטראָפע צו בעשלייניגען. איך וויל צום רוהמע אונזערער היילינען קירכע, דאסס אלעקסאנדער דען פאָרבערייטעטען אוקאז (בעפעהלע) אונטערשרייבע: דיא גובערנעמענטס מיססען אונטער דיא שטרענגסטע הערדשאפט געשטעללט, דיא בירגער דער געוואלט דער לאנד-הויפטלייטע אונטערשטעללט ווערדען, אויף דאסס איהר זינן זיך פאָן דער וועלט אב אויף דען הימעל ריכטע . . . דעם פאָלקע איזראעל'ס אבער ווירד

אוים דעם געריכטס-זאאלע.

(פארטזעטצונג אוים דעם הויפט-בלאטטע.)

האפראטה: הערר ציינע, איך ביטטע, אויף עהרע אונד געוויססען צו זאגען, וועלכע ענטהיללונגען זיא איבער מיך מאכען קאננען. — **ציינע:** איך האבע ניכטס, דורכאוים ניכטס צו ענטהיללען! — **האפראטה:** וויא וואר דיא שטיממונג אים לאנדע, אלס איך דאס אמט איבערנאהם? — **ציינע:** דיא צושטאנדע ווארען דאמאלס נאך שליממער. איהר פארגאנגער וואורדע פענזיאנירט, ווייל דיא פינאנצ-פערוואלטונג גאנץ צערפאהרען וואר. — **פארזיטצענדער:** דאמאלס וואר עס אלזא **נאך שליממער!** (בעוועגונג אונד הייטערקייט. — **ציינע:** יא, קאביערסקי שטאנד שאן דאמאלס אין איבלעם רופע. — **שטאאטסאנוואלט:** זעהען זיא, הערר האפראטה, אונד זיא שענקטען דיעזעם קאביערסקי דאך איהר פאללעם פערטרויען. — **האפראטה:** איך פערוואהרע מיך... — **שטאאטסאנוואלט** (שטרענג אונטערברעכענד): זיא האבען זיך היער ניכט צו פערוואהרען, זאנדערן צו **פערטהיידיגען.**

דער הויזבעזיטצער אין סאדאגורא, יאזעף **בראטפעלד**, גיבט אן, ער האבע געהארט, דאס דער שטייער-נאכלאסס דעם ראבבי דורך דיא פערמיטטלונג גרודער'ס בעווירקט וואורדע, אינדעם דערזעלבע פאם סעקרעטאר דעם ראבבי געלד ערהאלטען אונד עס דעם האפראטהע געגעבען האבע. — **פראזידענט:** וויא פיעל? — **ציינע:** ענטוועדער 1000 אדער 800 פל. — **פראזידענט:** אונד וויססען זיא אויך, דאס גרודער דאס געלד דעם האפראטה געגעבען האט? — **ציינע:** דאס עס דער האפראטה בעקאממען האט, ווייסס איך; דאס עס איהם גרודער געגעבען האט, האבע איך נור געהארט. ווער עס דעם האפראטה געגעבען, ווייסס איך ניכט. — **פראזידענט:** אין וועלכעם רופע שטאנד דער האפראטה? — **ציינע:** נון, עס וואורדע נור זא אים אללגעמיינען פאן דער פערדערבטהייט דער פינאנצ-בעאמטען געשפראכען. — **פראזידענט:** אין דער אונטערזוכונג ווארען זיא דייטליכער. דא זאגטען זיא: „דאס דער האפראטה בעשטעכליך זייא, וואר אללגעמיין בעקאננט, זא דאס איך מיר גלייך דאכטע, דאס דער שטייער-נאכלאסס ניכט אהנע אנווענדונג אונלויטערער מיטטעל עררייכט וואורדען זייא."

אויף וואונש דעם פערטהיידיגערס, רעגיערונגס-ראטהעס דר' מ' **פריעדמאנן**, קאנסטאטירט דער פראזידענט, דאס דער ציינע אין דער אונטערזוכונג בעשטיממט אנגעגעבען האבע, דאס דאס געלד דעם האפראטה ניכט פאן גרודער, זאנדערן פאן איינעם פערטרויענסמאנן דעסזעלבען איבערגעבען וואורדע. — **רעגיערונגסראטה דר' זינגער:** נון זאגען זיא אונס, ווער האט דאס געלד צור בעשטעכונג דעם האפראטהעס געגעבען? — **ציינע:** דאס ווייסס איך ניכט. — **דר' זינגער:** האלטען זיא ניכט צוריקק; פאן ווען וואר דאס געלד הערוים דאמיט! — דער **ציינע** צוקקט מיט דען שולטערן. — **פראזידענט:** מיר שיינט דיא זיטואציאן גאנץ קלאר; דער ציינע איזט אוים סאדאגורא אונד שטעהט דארט, וויא אללע זיינע גלויבענסגענאססען, אונטער דעם איינפלוססע דעם וואונדער-ראבבי. ער נעננט דען וואונדער-ראבבי ניכט, ווייל ער זיך פאר איהם פירכטעט. — **ציינע:** א ניין, הערר פראזידענט! איך פירכטע מיך גאר ניכט אונד פאר ניעמאנדעם, אבער איך וואר ניכט דאבייא, וויא דאס געלד געגעבען וואָרדען איזט. — **פראזידענט:** נון, וועננ זיא זיך ניכט פירכטען, זא זאגען זיא, ווער קאנן דאס בעשטעכונגס-געלד הערגעגעבען האבען? — **ציינע:** וואהרשיינליך דער ראבבי. — **פראזידענט:** נון, הערר האפראטה, וואס זאגען זיא? — **טשעניעצקי:** וואס זאלל איך זאגען? איך קעננע דיעזען מאנן ניכט; וואס ער געהארט, איזט אונוואהר. איך בלייבע דאבייא, איך האבע ניע אונד פאן ניעמאנדעם געלד גענאממען.

אוים דער פערלעזענען אויסזאגע דעם רבי **פריעדמאנן** איזט צו ענטנעהמען, דאס דעמזעלבען נור בעקאננט וואר, דאס געגען דיא אויפלאגע איינער איינקאממענ-שטייער דיא איבליכען רעכטס-שריטטע אונטערנאממען וואורדען, דאס איהם אבער דאפאן ניכטס בעקאננט זייא, דאס צור בעפארדערונג דיעזער רעכטס-שריטטע איינע גראסערע געלד-סומממע געגעבען וואָרדען זייא. אהנליך לויטען אויך דיא פערלעזענען אויסזאגען דערביידען סעקרעטארע דעם רבי.

נאך וויעדער-אויפנאהמע דער אונטערבראכענען פערהאנדלונג געלאנגטע דער **האפראטה** צו וואָרטע, אום זיך איבער דיא בייא גרודער געמאכטען אנלייהען צו אייסערן. דער האפראטה בעמערקטע, ער האבע דעם גרודער איממער גאנץ אנשטאנדיגע צינזען געצאהלט.

אויס פערלעזענען ציינגע-אויסזאגען געהט הערפאר, דאס **לייב גרודער** אלס פערמיטטלער צווישען ביטשטעללערן אונד דעם האפראטה בעקאננט וואר אונד דאס דיא פערמיטטלונג צומייסט געגען געלד געשאה. גרודער ערקלארט דיעס אלס אונוואהר.

ציינע גערג **פ' פאזלאווסקי** איבער גרודער בעפראגט, ערקלארטע, דאס איהם פערשיעדענע פערזאנען מיטגעטהיילט האטטען, דאס וועננ גרודער בייא דעם האפראטה פערמיטטעלטע, אן איינען אבשלאגיגען בעשייד ניכט צו דענקען וואר. עס זייא איין אללגעמיינעס גערעדע געוועזען, דאס גרודער דעריעניגע זייא, דער פיר דען האפראטה דיא בעשטעכונגען איבערנעהמע. פאן איינעם בעשטיממטען פאלל, וואָ יעמאנד דורך גרודער בייא דעם האפראטהע עטוואס עררייכטע, איזט איהם יעדאך ניכט בעקאננט. — **שפענדלינג** גיבט אויף בעפראגען דעם שטאאטסאנוואלטעס אן, גרודער זייא איהם גלייכפאללס אלס איין זאלכער פערמיטטלער בעקאננט, דער בייא דעם האפראטה אללעס דורכזעטצטע.

דער שטייער-עקזעקוטאר **פזאטי** גיבט איבער דען רבי פאן סאדאגורא, זיינע פערהאלטניססע אונד טהאטיגקייט אויסקינפטע. „דער **פאטער** דעס וואונדער-ראבבי האטטע איינע גראסע מאכט, ווייל ער נאך דאס באנג-רעכט (חרם) אויסאיבטע; דאס איזט אבער גגענווארטיג ניכט מעהר דער פאלל, אינדעם דאס געשאפט דערצייט געטהיילט אונד אין נייערער צייט דורך פריעדמאנן איין באננשפרוך ניכט פארגעקאממען איזט; דאך איזט דאס איינקאממען דעם וואונדער-ראבבי נאך איממער איין זעהר בעדייטענדעס".

בייא פערלעזונג דער ציינגע-אויסזאגע וואלף **קליינבערג**'ס ענטשפאנן זיך איינע זעהר עררעגטע אויסאיינאנדערזעטצונג צווישען דעם **שטאאטס-אנוואלט** אונד דעם פערטהיידיגער דר. **זינגער** דער פלאטצליך אין שרייענדעם טאנע איינע פערלעזונג פערלאנגטע אונד צום שטאאטסאנוואלט געווענדעט הינצופיגטע: „איך אונטערשטעהע ניכט איהרער דיסציפלין!" — **שטאאטסאנוואלט:** איך מוסס מיך ענטשיעדען געגען איינען זאלכען טאן פערוואהרען! — פראזידענט: דיער הערר דאקטאר איזט דורך דיא לאנגע דויער דער פערהאנדלונג נערוואָז געוואָרדען; מאן קאנן דאס אללעס אויך אהנע צו שרייען בעשפרעכען.

נאך איינער אויסזאגע, דיא צור פערלעזונג קאם, פערטאגטע דער פראזידענט אום 7 אוהר דיא פערהאנדלונג אויף דיענסטאג 9 אוהר פריה.

געסטערן וואורדען דען גאנצען טאג הינדורך ציינגען פערנאממען, וועלכע דאסיעניגע אויסזאגטען, וואס זיא פאן דער אנגאהמע פאן בעשטעכונגען זייטענס דעם האפראטהעס אונד דער איבריגען אנגעקלאגטען וויססען.

פאיללעטאן.

פאר 700 יאהרען.

(היסטארישער ראמאן אויס דעם ענדע דעס צוואלפטען יאהרהונדערטס.*)

(88. פארטזעטצונג.)

„יא (ריעף דער קאניג), איך וויל מיין הייססעס בלוט בעצווינגען, איך וויל דיא גלוטה, דיא אין מיר לאדערט, ניעדערהאלטען, איך וויל וויא איין קינד אויף אייער ווארט לוישען, מיינע פערעהרטע מוטטער! איהר זאללט ניכט פאן מיר זאגען, דאסס איך דען איינגעבונגען איינעס בלינדען צארנעס ערליעגע. איך וויל דען זיעג איבער מיין אויפגערעגטעס געמיטה געווינגען, אונד מיין בעשלוסס זאלל אוים רוהיגער איבערלעגונג הערפארגעהען. אבער ווארום, מיינע מוטטער, זאללטען ניכט אויך אנדערע פריינדע בייא אונזערער אונטערעדונג געגענווארטיג זיין אונד אן איהר אנטהייל נעהמען דירפען? וואס הינדערט אונס, אונזער געשאפט היער פארצונעהמען, וואָ אייערע געגענווארט יעדען צו פרייער אייסערונג ערמוטהיגען ווירד? אייערע ליעבע האט מיין הערץ ערשיטטערט, איך פיהלע מיך גענייגט, מיט געלאססענהייט יעדען ווידערשפרוך צו פערנעהמען אונד אייערן ראטה, דיא מיינונגען מיינער געטרייען אין געמיינשאפט מיט איך מיט רוהע צו פריפען." געהעט, קאנצלער, העבעט דריבען דיא זיטצונג אויף, זאגט דען בארגען, איהרע אנזיכטען האטטען וויר פערנאממען, אונד ווירדען איהגען אונזערען וויללען קונד טהון. דען גראפען סאליסבורי אבער אונד אונזערן טרייען פודזי פיהרעט מיט אייך צוריקק. איך וואר געגען דיעזען רעדליכען צו העפטיג, ער מיינט עס זא טריא, אונד איך מוסס איהם ציינען, דאס איך דאס ניכט פערקעננע."

„מאגע גאטט אייך שטעטס דיא קראפט צו איינער זאלכען הערשאפט איבער אייך זעלבסט פערלייהען!" ריעף דער קאנצלער. „וועננ אונזער אונאיבערווינדליכער העלד זיך זעלבסט בעזיעגען לערנט, ווירד קיין מאנארך דער ערדע אונזערעם ריכארד גלייכען."

„דיא געגענווארט אייערער עדלען פריינדע ווירד מיר ערווינשט זיין," זאגטע דיא קאניגין, נאכדעם זיך דער בישאף ענטפערנט האטטע. „דאך לאססט מיך, בעפאר זיא ערשיינען, איינע בעזארגניסס אויסשפרעכען, דיא נור דיא מוטטער אייססערן דארף. א מיין זאהן, איהר זייד ניכט נור אלס מאנארך געקראנקט, אויך אייער **הערץ** איזט שווער פערוואונדעט."

„א גאטט, גאטט," פלאממטע ריכארד אויף, „מיין הערץ בריכט פאר יאממער. דיעזע **מאלקא**, דיעזעס עדלע וועזען, דיעזער איגבעגריפף אללער שאנהייט אונד טרעפפליכקייט! בייא דעם אללמאכטיגען גאטט: וויססטע איך, וועלכע פעררוכטע האנד דאס טהירע, געליעבטע געשאפף פערלעטצטע, זא זאללטע מיינע ראכע זא גרענצענלאז וויא מיין שמערץ זיין, אונד מיססטע איך רייך אונד לעבען אפפערן! א, גערעכטער היממעל! וועלכער אונשטערן פיהרטע זיא דען שאנדליכען באזעוויכטערן ענטגעגען?"

„יא וואהל, איין פערהאנגניסספאללער אונשטערן!" שפראך דיא קאניגין; „דענן זיא קאם אנשטאטט דער איינגעלאדענען פריינדין. ערסט זייט היטע ווייסס איך, אין וועלכעם אירטהומע איך מיך בעפאנד."

„מוטטער, איהר האבט מיין געפיהל פיר זיא געמיססבילליגעט, ווייל איהר זיא ניכט קאננטעט," פוהר ריכארד פארט. „איהר פירכטעטעט דיא געוואלט מיינער ליידענשאפט, איהר וואוסטעט ניכט, דאס דיעזעס ענגעלרייגע וועזען מיין ווילדעס געמיטה בערוהיגטע, אונד שאן דער געדאנקע אן זיא מיך געגען יעדען ניעדערען טריעב שירמטע. זיא איזט דיא ערסטע, דיא איך וואהרהאפט ליעבטע. אונד נון! צערשטארט דיעזע האלדע בלוטהע! פאם שטורם געקניקקט מיינע ליעבליכע ראזע! א מיין גאטט! איך ערטראגע עס ניכט!"

„פאססונג, מיין זאהן," ריעף עלעאנארע, „אייערע ראטהע דירפען אייך ניכט אין דיעזער בעוועגונג טרעפפען. דענקעט, אין בליטצ-שטראהל האבע אייערע פריינדין געטראפפען, אונד ערגעבעט אייך אין דאס וואלטען איינעס האהערען געשיקקס. האט אייך נאך ניע איין שטרייך אן איינער שלאכט איינען טהייערען פריינד געפאללט? האבט איהר אייך איינער אונמאנגליכען קלאגע איבערלאססען אונד דען קאמפפע ענטזאגען דירפען? זא בעצווינגעט אויך יעטצט אייערן שמערץ, בעדענקעט, וועלכע שווערען פפליכטען אייך דער טהראן איפערלעגט, וויע כער בעזאננענהייט איהר בעדירפט, אום זיא צו ערפיללען. איהר האבט אייך זעלבסט דעם גלייכמוטהס בערויבט, אינדעם איהר אייך דורך אייער הערץ אין איינען ניעדערען קרייז ציעהען ליעססט, פאן דעם אייער ראנג אייך פערן האלטען מוססטע. זאגעט מיר ניכט, וויא פארטרעפפליך אייערע געליעבטע איזט. איך גלויבע עס אייך גערן, איך האבע איהרע פריינדין קעננען געלערנט אונד דיא איבערצייגונג ערהאלטען, וועלכע ליעבענסווירדיגקייט, וועלכען עדלען זינן מאן אין איינעם שטאנדע

*) נייא איינטרעטענדען אבאננענטען ווירד, **אויף פערלאנגען**, דער אנפאנג דער ביידען לויפענדען ראמאנע **גראטיס** צוגעזענדעט.

נאָטטעסדיענסט. גלייך וויא דאס גרויזאמע רוסלאַנד דיא אר-מען יודען אָהנע אורזאכע פערפאָלגט אונד אויסווייזט, ווירד איינע פאַמליכע יאגד נאך דען אונשולדיגען געבעט-שטיקקען פעראנשטאלטעט, דיא מאן אויסמערצט. איזט דאס ניכט איינע אונפערדיענטע אונד אונפערגינפטיגע מאסרעגעלונג דעס נאָמ-טעסדיענסטעס, דורך וועלכע דיעזער איבערהויפט אינס לאָ-כערליכע געצאָגען ווירד? — הערין ב׳ גרינוואלד אין באָלדוואַ: דיעסבעציגליך ווענדען זיא זיך געפאָללינגסט אן זיינע עהרווירדען הערין ראבבינער ה׳ פישער אין Dévaványa. — „כד גדי״: זעלבסט ווענן זיא אונטער דען אויפזאטץ איהרען וו׳ נאמען געזעטצט האבען ווירדען, מיססטען וויר עס אונס איבערלעגען, אָב וויר דענזעלבען טראָטץ זיינער קאָררעק-טהייט פעראָפפענטליכען זאָללען, דא דיעס אין אבווייכען פאָן אונזערעם איינמאל געפאסטען פרינציפע וואָרע. צור פעראָפפענטליכונג דעס ארטיקעלס מיט „פזיידאָנים״ קאָננען וויר אונס שאָן גאר ניכט ענטשליעססען. אים איבריגען איזט שווייגען דאס בעסטע; זיא ווערדען זעהען, וויא מיט דער צייט אללעס קלאר אן דען טאג קאָממען ווירד, והאלקים יבקש את נרדף. ערפרייליכע טהאטזאכע איזט עס, דאס הרבנים הגאונים נ״י דיא וואהרהייט זעלבסט הערויספינדען אונד זיך ניכט בעאירדען לאססען. — הערין י׳ ק׳ אין סינעווער: אין יעדער גראָססערען שטאדט, אלזאָ אויך אין בודאפעסט אונד אין פראג, בעפינדען זיך קויפמאַננישע פעראיינע, דיא איהנע דיעס גערנע צור פערפינונג שטעללען. אונס איזט דער נענויע טיטעל ניכט בעקאננט. — הערין אינ׳ פפ׳ אין קליינ-ביכטריטץ: אים גראָססען אונד גאנצען בלייבט אללעס ביים אלטען. דיא אויסנאהמען האבען וויר זיינערצייט פעראָפפענט-ליכט. דער מיניסטער ווירד שווערליך זאָ באלד ווידער איינע אַנדערונג פאָרנעהמען. — הערין ס׳ וו׳ אין פאָלדעש: גאנץ ריכטיג; אבער דאס בעצאָג זיך נור אויף אָס-טערריי ך, דא דיעס ניכט צו דען „געמיינזאמען״ זא-כען געהאָרט. — הערין מ׳ ב׳ אין גיראָלט: בע-שטאַטיגען דאנקענד דען עמפפאנג. — הערין י׳ אדלער אין בערענסאם: ניכט געצאָגען. — הערין פ׳ בליקק אין ביעטש: פראַנומעראציאָנסבעטראג ערהאלטען. איהרע בע-מערקונג, דאס זיא זיך פאָן אונזערעם בלאטטע ניכט טרעננען קאָננען, איזט פיר אונס צוואר זעהר שמייכעלהאפט; אנדע-רערזייטס אבער וואָללען זיא בעדענקען, דאס לאָקאלע אומ-שטאַנדע אונס מאנכמאל צווינגען, דאסיעניגע צו טהון, וואס זיך ניכט געראדע דעם בייפאללס אללער ערפרייט. איהרע וו׳ אנפראגע האבען וויר אין נומ׳ 108 בערייטס בעאנטוואָרטעט. דיא אם אנפאנג דעס „פלא יועץ״ פאָרקאָממענדען בוכשטאבען „ב׳נ׳ז עמ״י עש״ו״ בעדייטען: בעזרת השם נורא וקדוש עזרי מעם ה׳ עושה שמים וארץ״. בעסטען גרוסס! — אן פיעלע: אונזערען הערצליכסטען דאנק פיר דיא פריינד-ליכע אויפמערקזאמקייט, מיט דער זיא זיך בעאיילט האבען, אונס צום נייען יאהרע גליקק צו ווינשען. לשנה טובה ומבורכה תכתבו ותחתמו! — פאָרגעמערקט אויף דיא סעפאראט-אבדריקקע דער ביידען לויפענדען ערצאַהלונגען האבען וויר פערנער דיא הערען: ב׳ גר׳ אין טשאבאי״ ל׳ אין לישעין, וו׳ ז׳ אין באָניהאד אונד ק׳ ע׳ אין אובליא.

וויענער שלאכטפיעה-מארקט פאָם 19. סעפטעמבער.

דער אויפטריעב בעטרוג 4652 שטיק, אונד צוואר: 2647 אונגארישער, 923 גאליצישער אונד 1082 דייטשער ראסע, דארונטער 726 שטיקקביינדלפיעה. טראָטץ דעם גראָססערען אויפטריעבעס, פרייזע אונפעראַנדערט. מאן בע-צאהלטע: אונגארישע אָכסען צו פל׳ —.56 ביז פל׳ —.65. גאליצישע צו פל — .55 ביז פל׳ —.64 רייטשע צו פל׳ —.56 ביז פל׳ —.67 (אללעס פער 100 ק לאָגראמם.)

וואארען-בעריכט.

געטריידע-געשאַפט פאָם 20. סעפטעמבער.

דאס אויסגעבאָט אין ווייצען וואר הייטע גוט, דיא קייפלוסט לעבהאפט. — עס ווארדען 35.000 מעטערצענטנער צו נאכשטעהענדען פרייזען פערקויפט:

קילאָ	ווייצען: באטשקאער		פעסטער ב׳		טהייס		וויסענבורג	
	פרייז פער 100 קילאָגראמם							
75	7.65	7.55	7.60	7.50	7.65	7.55	7.65	7.55
76	7.80	7.60	7.75	7.55	7.80	7.60	7.80	7.60
77	7.85	7.75	7.80	7.70	7.85	7.75	7.85	7.75
78	8.—	7.90	7.95	7.85	8.—	7.90	8.—	7.90
79	8.10	7.95	8.15	7.90	8.15	7.95	8.15	7.95
80	—.—	—.—	8.15	8.—	8.20	8.05	8.20	8.05
81	—.—	— —	8.20	8.10	8.25	8.15	8.25	8.15

קאָרן פאָן 6 גולד׳ 45 קר׳ ביז 6 גולד׳ 70 קר׳.

נערסטע פוטטער פאָן 5 גולד׳ 30 קר׳ ביז 5 גולד׳ 50 קר׳. ברעננער פאָן 5 גולד׳ 70 קר׳ ביז 6 גולד׳ 20 קר ברויער פאָן 6 גולד׳ 40 קר׳ ביז 7 גולד׳ 50 קר׳.

האפער פאָן 5 גולד׳ 55 קר׳ ביז 5 גולד׳ 85 קר׳.

קוקורוטץ פאָן 4 גולד׳ 85 קר׳ ביז 4 גולד׳ 90 קר׳,

קאָהלרעפס פאָן 11 גולד׳ 20 קר׳ ביז 11 גולד׳ 50 קר׳.

הירזע פאָן 4 גולד׳ 55 קר׳ ביז 4 גולד׳ 75 קר׳.

פריה-יאהרס-ווייצען: 7 גולד׳ 85 קר׳ ביז 7 גולד׳ 87 קר׳.

הערבסט-ווייצען: 7 גולד׳ 48 קר׳ ביז 7 גולד׳ 50 קר׳.

קוקורוטץ פער סעפטעמבער-אָקטאָבער: - גולד׳ - קר׳ ביז — גולד׳ — קר׳.

פריהיאהרס-האפער: 5 גולד׳ 68 קר׳ ביז 5 גול׳ 70 קר׳.

קלעע-זאאטען: לוצערנער אונגאריש נייא פל׳ 42 ביז 46.

לעקוואר: סלאוואָניש פל׳ 19.25 ביז 19 גולדען 50 קר׳; סערביש 18 פל׳ 25 קר׳ ביז 18 גולד׳ 50 קר׳.

רעפס: פל׳ 5.25 ביז 5.50.

האָניג: געלבער געלייטערטער פל׳ 39 ביז 40.

וואכס: ראָזענויער פל׳ 140 ביז 141.

ריבאָל פל׳ —.31 ביז —.32.

שפיריטוס: ראָה פל׳ —.16 ביז 16.50.

שפיריטוס-פרעססהעפע: פל׳ —.19 ביז 19.05.

שפיריטוס ראפפינירט: פל׳ —.52 ביז 52.50

קאָנקורז.

איך זוכע איינען לעהרער, דער מיינע 3 קינ-דער אין דען געגענשטאַנדען דער פיער נאָרמאל-קלאססען, וויא אויך אין דען אנפאנגס-גרינדען דעס דייטשען אונד יידישען לעזענס אונד שרייבענס אונ-טערריכטען זאָלל. יאהרעסגעהאלט 100 גולדען נעבסט קאָסט אונד קווארטיער. איין עופות-שוחט ווירד מיט 10 גולדען בעפאָרצוגט. בעווערבער וואָל-לען איהרע צייגניססע ביז ענדע סעפטעמבער איינ-זענדען. נור דעם אקצעפטירטען ווערדען 4 פל׳ רייזעשפעזען פערגיטעט.

Farkas Izsák.

Farkaslaka, p. Sz.-Udvarhely.

וויכטיג פיר קויפלייטע אללער בראנשען.

איין זעהר איינטראַגליכער אונד לייכט פערקייפליכער ארטיקעל פיר דיא הערבסט- אונד ווינטער-סאיזאָן זינד דיא

קאלענדער פיר 1893

דיא שאָנסטען קאלענדער אונד פיר ווידער-פערקייפער אם ביללינ-סטען בערעכנעט ליעפערט דיא פערלאגס-בוכהאנדלונג וויל-העלם מעהנער אין בודאפעסט (IV. papnövelde uteza 8.)

דיעיעניגען הערען, דיא זיך מיט דעם זעהר איינטראַגליכען פערקויף פאָן קאלענדערן אונד פאָלקסשריפטען בעפאססען וואָללען, ווערדען ערזוכט, איהרע אדרעססע דער פערלאגסהאנדלונג אויף איינער קאררעשפאָנדענצקארטע אנצוציגען אונד זיא ערהאלטען זאָפאָרט איינען אויספיהרליכען פרייז-קוראנט.

Wilhelm Mehner,

Budapest, (IV., papnövelde-utcza 8.)

קאָנקורז.

איך זוכע איינען לעהרער, אונפערהייראטהעט, צו מיינען 3 קינדערן, דער אויסער אין דען וועלטליכען אויך אין דען יידישען העבראַישען געגענשטאַנדען גרינדליכען אונטערריכט ערטהיילען קאנן. יאהרעסגעהאלט פל׳ 120 גולדען נעבסט גאנצער פערפפלעגונג. דער פאָסטען איזט אם 15. אָקטאָבער 1892 צו בעזעטצען. איין עופות-שוחט ווירד בעפאָרצוגט. רעפלעקטירענדע מאָגען איהרע צייגניססע ביז לאַנגסטענס ענדע סעפטעמבער איינ-זענדען אן

Weiszburg Hermann

Haranglάb, p Dicső-Szt.-Márton.

פערלאנגען זיא איין פרייזבלאטט איבער

אתרוגים, לולבים הדסים

פאָם אלטרענאָמירטען גראָססהאנדלונגס-הויזע

Samuel Rotter in Triest.

דאס נייעסטע! דאס נייעסטע!

Lizakovszky A. Dezső

Friseur u. Haarhändler

Budapest.

VI. Bez. Königsgasse 36.

עמפפיעהלט זיינע אללערנייעסטע פאַבריקאציאָן אין פרויען-שייטעלן, האלב אונד גאנצע פעררייקקען, שייטעל אויף דען פיינסטען זיידען געוועבט מיט פראנצאָזישען נאטירליכען אבטהיילונגען מיט שטירן-לאָקקען אָדער אָהנע דיעזעלבען, ברוין, דונקעלברוין, אָדער שווארץ-פאַרביג 5 גולדען פער שטיק. האלבפעררייקע עבען זאָלכע ארבייט 8 גול׳, גאנצע פרויען-פעררייקע פיינסטענס געארבייטעט, מיט וועלכער מאן אונערקעננטליך וויא איינענעם האאר זיך פריזירען קאנן, אין אָבינען פארבען צום פרייזע פאָן 15 ביז 18 אונד 22 גולדען. גראָססטעס לאגער פאָן האארפלעכטען מיט לאַנגען צאָפפען, פאָן 1 גולדען ביז 2 גולד׳ 80 קר׳, לאַנגעס האאר מיט האלבקורצעם צאָפף אין יעדער פארבע פאָן 2 גולדען 50 קר׳ אנגעפאנגען ביז 30 גולדע. פערנער גראָססעס לאגער אין אללען פרויען-האאר-מאָדע-ארטיקעלן.

פראָווינץ-בעשטעללונגען ביי׳א האארמוסטער-איינזענדונג ווערדען געגען נאכנאהמע עפפעקטואירט, ניכט בעליעבינעס ווירד אומגעטוישט, דיא אָבגענאנגטען נייען מאָדעארטיקעל זינד נור ביי׳א מיר צו האבען.

געגרינדעט 1872. געגרינדעט 1872.

קליינע אנצייגען.

אין דיעזער רובריק קאָסטעט יעדעס איינפאכע וואָרט 2 קר׳, יעדעס מיט פעטטען בוכשטאבען געדרוקקטע וואָרט 3 קר׳. איזט דיא אנצייגע אויך מיט איינער דייטליכען אדרעססע אנגעגעבען, זאָ מיססען דאפיר סעפאראט 30 קר׳ אן שטעמפעל-געביהר ענטריכטעט ווערדען. — אויסקונפט איבער דיא אנ-צייגען ערטהיילט דיא אדמיניסטראציאָן אונזערעס בלאטטעס יעדעם אונענטגעלטליך; שריפטליכע אויסקינפטע ווערדען יע-דאָך נור געגען איינזענדונג דער נאָטהיגען פאָסטמארקע ערטהיילט

אויפשריפטען

פיר מצבות, העבראַיש, דייטש אָדער אונגאריש, אין פראָזא אָדער אין ווערזען, אויך מיט „אכראָסטיקאָן״, ווערדען צו מאַססיגען פרייזען פערפאסט.

בעשטעללונגען זינד אן דיא רעדאקציאָן דיעזעס בלאטטעס צו ריכטען.

פערלאָבונג.

הערר קארל לינדענפעלד אויס טיסא-דאָב פערלאָבטע זיך מיט פריילין סערענע בלום, טאָכטער דעס אנגע-זעהענען קויפמאננעס מהו״ר אליעזר בלום נ״י אויס סיקסוי.